

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 11.10.2011
KOM(2011) 636 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**SPOLEČNÁ EVROPSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA PRODEJE URČENÁ K USNADNĚNÍ
PŘESHraničNÍCH TRANSAKcí NA JEDNOTNÉM TRHU**

1. SOUVISLOSTI

Jedním z největších úspěchů Evropské unie je jednotný trh čítající 500 milionů spotřebitelů. Základní svobody, které na tomto trhu platí, umožňují podnikatelům a občanům volný pohyb a svobodnou interakci v Unii bez hranic. Postupné snižování překážek mezi členskými státy EU přineslo občanům celou řadu výhod, např. možnost cestovat, studovat i pracovat v zahraničí. Občané jakožto spotřebitelé využívají řadu hospodářských výhod. Jedná se například o nižší ceny letenek, nižší poplatky za roaming mobilních telefonů a přístup k větší škále výrobků. Obchodníci mají možnost rozšířit svou činnost i za hranice, a to dovozem nebo vývozem zboží, poskytováním služeb nebo tím, že se v zahraničí usadí. Využívají tak úspor z rozsahu a větších obchodních příležitostí, které jednotný trh nabízí.

Překážky mezi jednotlivými členskými státy EU však navzdory tomuto působivému úspěchu přetrvávají. Tyto překážky způsobují, že občané a podnikatelé nemohou vždy plně využívat výhod jednotného trhu, konkrétněji přeshraničního obchodu. Řada těchto překážek je způsobena rozdíly mezi jednotlivými právními systémy členských států. Mezi hlavní překážky, které narušují přeshraniční obchod, patří rozdíly v systémech smluvního práva 27 členských států EU.

Ze smluv vycházejí veškeré hospodářské transakce. Obchodníci i spotřebitelé proto pociťují v každodenním životě rozdíly v pravidlech, jak je smlouva uzavřena nebo ukončena, jaký prostředek nápravy se použije v případě dodávky vadného výrobku nebo jaký úrok se platí v případě prodlení. Pokud jde o obchodníky, tyto rozdíly vytvářejí dodatečnou složitost a náklady, zejména chtějí-li vyvážet své výrobky a služby do několika dalších členských států EU. Pokud jde o spotřebitele, tyto rozdíly znesnadňují nákupy v jiných zemích, což spotřebitelé pociťují zejména v souvislosti s nákupy na internetu.

- Problémy, které obchodníkům přináší existence různých systémů smluvního práva

Existence překážek souvisejících se smluvním právem může mít negativní vliv na podnikatele, kteří zvažují obchodování přes hranice, a může je odrážet od vstupu na nové trhy. Jakmile se obchodník rozhodne prodávat výrobky spotřebitelům nebo podnikatelům v jiných členských státech, naráží na složité právní prostředí, které je charakterizováno celou řadou systémů smluvního práva existujících v EU. Obchodník musí nejprve zjistit, jaké právo se na danou smlouvu použije. Jestliže je na danou smlouvu použitelné cizí právo, obchodník se musí seznámit s jeho požadavky, vyhledat právní poradenství a případně přizpůsobit danou smlouvu tomuto cizímu právu. Při obchodování na internetu musí obchodník přizpůsobit i své internetové stránky, aby splňovaly kogentní požadavky platné v zemi určení. Obchodníci zařazují potíže při vyhledávání cizí právní úpravy smluvního práva na první místo mezi překážkami transakcí mezi podnikateli a spotřebiteli a na třetí místo v případě transakcí mezi podnikateli¹.

¹ Eurobarometr 321 o evropském smluvním právu v transakcích mezi podnikateli a spotřebiteli, s. 23 a Eurobarometr 320 o evropském smluvním právu v transakcích mezi podnikateli, s. 15. Ve Spojených státech amerických je tato situace zcela odlišná. Navzdory tomu, že v 50 státech existují odlišné systémy smluvního práva, může například obchodník z Marylandu jednoduše prodávat své výrobky spotřebiteli na Aljašce, protože podle práva Spojených států musí obchodník v takové situaci zohlednit pouze pravidla smluvního práva platná v Marylandu a nemusí se zabývat smluvním právem platným na Aljašce. Jednotný obchodní zákoník Spojených států navíc přinesl podstatné sblížení systémů smluvního práva jednotlivých států. Hospodářský prostor 50 států proto pro obchodníky z USA

Překonání těchto překážek zvyšuje náklady na transakci. Tyto náklady mají největší dopad na malé a střední podniky (MSP), a to hlavně na mikropodniky a malé podniky, protože v porovnání s jejich obratem jsou náklady na vstup na více zahraničních trhů zvláště vysoké. Náklady na transakci týkající se vývozu do jednoho jiného členského státu mohou činit až 7 % ročního obrátu mikropodniku. Vývoz do čtyř členských států může tyto náklady zvýšit až na 26 % ročního obrátu². Obchodníci, které překážky související se smluvním právem odradí od realizace přeshraničních transakcí, se vzdávají obchodu v rámci EU v minimální výši 26 miliard EUR ročně³.

- Problémy, které spotřebitelům přináší existence různých systémů smluvního práva

Celkem 44 % spotřebitelů uvádí, že je nejistota ohledně jejich práv odrazuje od nakupování z jiných zemí EU⁴. I když třetina spotřebitelů by v případě, že by platila jednotná evropská pravidla, uvažovala o nakupování na internetu z jiné země EU⁵, v současné době tak činí pouze 7 % z nich⁶. Tato nejistota často souvisí s obavami, co spotřebitelé mohou podniknout v případě, že se vyskytne problém, a s nejistotou ohledně povahy jejich práv, pokud nakupují z jiné země. Na druhé straně obchodníci často odmítají prodat nebo dodat zboží spotřebitelům, kteří nemají obavy a výrobky aktivně vyhledávají v rámci celé EU, především na internetu. V průběhu jednoho roku tuto zkušenost měly minimálně 3 milióny spotřebitelů. V praxi jsou pokusy nakoupit výrobky na internetu častěji neúspěšné než úspěšné⁷ v souvislosti s přeshraničním obchodem a často končí tím, že spotřebitel obdrží zprávu „tento výrobek není v zemi Vašeho bydliště k dispozici“.

Cílem Komise je odstranit zbývající překážky přeshraničního obchodu, napomoci obchodníkům při realizaci jejich transakcí a spotřebitelům zjednodušit přeshraniční nakupování. Je dokázáno, že bilaterální obchod mezi zeměmi s právním systémem vycházejícím ze společného základu, jako je zvykové právo (*common law*) a severská právní tradice, je o 40 % větší než obchod mezi dvěma zeměmi, které tento společný základ nesdílejí⁸. Evropská komise s ohledem na tyto skutečnosti začlenila schválení právního nástroje o evropském smluvním právu do svého pracovního programu na rok 2011⁹ a na tuto záležitost výslovně upozornila Evropský parlament, a to v dopise zaslaném předsedou Komise José Manuelem Barrosem předsedovi Evropského parlamentu Jerzemu Buzkovi¹⁰. Potřeba odstranit překážky, které způsobují rozdíly v jednotlivých systémech smluvního práva, je

představuje opravdovější vnitřní trh, pokud jde o smluvní právo, než je vnitřní trh 27 členských států Evropské unie pro obchodníky z EU.

² Tento odhad vychází z odpovědí podnikatelů v rámci konzultačního panelu MSP o dopadech evropského smluvního práva. Tento průzkum je k dispozici na: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/report_sme_panel_survey_en.pdf and Eurostat structural business statistics.

³ Eurobarometr 320, evropské smluvní právo v transakcích mezi podnikateli, s. 24 a 25.

⁴ Eurobarometr 299a, obchodní přístupy k přeshraničnímu obchodu a ochrana spotřebitele, s. 10.

⁵ Eurobarometr 299a, s. 14.

⁶ Eurobarometr 299, obchodní přístupy k přeshraničnímu obchodu a ochraně spotřebitele, s. 13.

⁷ SEK(2010) 385, třetí vydání hodnotící zprávy o spotřebitelských trzích, s. 9. Ze studie, v rámci níž se fiktivní nakupující pokusili uskutečnit téměř 11 000 transakcí, vyplynulo, že by selhalo 61 % pokusů o přeshraniční nákup výrobků. V 50 % případů obchodníci odmítli transakci do země spotřebitele.

⁸ A. Turrini a T. Van Ypersele: Obchodníci, soudy a hlavolam přeshraničního účinku (*Traders, courts and the border effect puzzle*), *Regional Science and Urban Economics*, 40, 2010, s. 82.

⁹ KOM(2010) 623 v konečném znění, 31.3.2010, s. 7.

¹⁰ Viz

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/393&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

výslovně vyjádřena ve *strategii Evropa 2020*¹¹ a v řadě dalších strategických dokumentech EU. Mezi tyto dokumenty patří *Akční plán provádění Stockholmského programu*¹², *Digitální agenda pro Evropu*¹³, která uvádí fakultativní nástroj smluvního práva jako jedno ze svých hlavních opatření na podporu digitálního hospodářství, *přezkum iniciativy „Small Business Act“*¹⁴, jehož cílem je odstraňovat veškeré překážky, které narušují růstový potenciál MSP, včetně překážek souvisejících se smluvním právem, a *Akt o jednotném trhu*¹⁵, který prosazuje myšlenku právního nástroje, který by zjednodušil přeshraniční transakce. *Roční analýza růstu*, kterou byl zahájen první evropský semestr, navíc zdůraznila potenciál, který by měl právní nástroj upravující evropské smluvní právo pro podporu růstu a obchodu v rámci jednotného trhu.¹⁶ V rámci polského předsednictví Rady ministrů se vyvinulo další úsilí, aby se z evropského smluvního práva stala priorita na druhou polovinu roku 2011¹⁷.

1.1. Stávající právní rámec

Stávající právní rámec EU je charakterizován rozdíly v systémech smluvního práva mezi jednotlivými členskými státy. Právní předpisy EU obsahují řadu společných pravidel, které se často zaměřují na konkrétní problémy, ale jak vyplývá z přílohy I, tato harmonizovaná pravidla se nevztahují na většinu oblastí smluvního práva, a pokud se použijí, častěji nechávají členským státům značnou flexibilitu uplatňovat různá pravidla. V rámci evropského jednotného trhu neexistuje jednotný a ucelený soubor pravidel smluvního práva, který by podnikatelé a spotřebitelé mohli použít při přeshraničním obchodu.

- Kolizní normy

EU zavedla *jednotné kolizní normy*, aby se zvýšila právní jistota v přeshraničních transakcích. Nařízení Řím I o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy umožňuje smluvním stranám, aby si zvolily, které právo se na jejich smlouvu použije, a aby si určily, které právo se použije v případě, že se tato volba neuskutečnila¹⁸. Kolizní normy však vzhledem ke své povaze nemohou odstranit rozdíly mezi hmotným smluvním právem. Vedou pouze k volbě

¹¹ Sdělení Komise, *Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*, KOM(2010) 2020 v konečném znění, 3.3.2010, s. 21. Viz také *Roční analýza růstu*, příloha I Zprávy o pokroku strategie Evropa 2020, KOM(2011) 11, A1/2, s. 5.

¹² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Poskytování prostoru svobody, bezpečnosti a práva evropským občanům, Akční plán provádění Stockholmského programu*, KOM(2010) 171 v konečném znění, 20.4.2010, s. 5 a s. 24.

¹³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Digitální agenda pro Evropu*, KOM(2010) 245 v konečném znění, 26.8.2010, s. 13 a s. 37.

¹⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Přezkum iniciativy „Small Business Act“ pro Evropu*, KOM(2011) 78 v konečném znění, 23.2.2011, s. 11 a s. 13.

¹⁵ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Akt o jednotném trhu, Dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry, Společně pro nový růst*, KOM(2011) 206 v konečném znění, 13.4.2011, s. 14 a s. 19.

¹⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Roční analýza růstu: postup v rámci ucelené reakce Evropské unie na krizi*, KOM(2011) 11 v konečném znění, 12.1.2010.

¹⁷ Viz http://pl2011.eu/sites/default/files/users/shared/o_prezydencja/programme_of_the_polish_presidency_of_the_council_of_the_eu.pdf.

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, Úř. věst. L 177/6, 4.7.2008.

použitelného hmotného vnitrostátního práva, které se použije na přeshraniční transakci v případě, kdy by bylo možné použít několik různých vnitrostátních právních úprav.

Pokud jde o přeshraniční transakce mezi podnikatelem a spotřebitelem, čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I navíc vyžaduje, aby obchodníci, kteří zaměřují svou činnost do státu, v němž má spotřebitel bydliště (k tomu může například dojít založením internetové stránky v jazyce této země, nabízením prodeje v měně této země nebo používáním jména domény nejvyšší úrovně, které je odlišné od jména použitého v zemi obchodníka), splňovali úroveň ochrany spotřebitele, od níž se nelze v zemi spotřebitelova bydliště odchýlit. Obchodník může použít buď vnitrostátní právo spotřebitele jako celek, nebo může zvolit jiné právo, v praxi to bude nejčastěji právo jeho země. I v takovém případě však obchodník musí zajistit dodržování pravidel ochrany spotřebitele, která vyplývají z vnitrostátního práva země spotřebitele a od nichž se nelze odchýlit, kdykoli tato pravidla poskytují vyšší úroveň ochrany. V důsledku toho může být zapotřebí pozměnit standardní smluvní podmínky obchodníka, aby odpovídaly požadavkům jednotlivých zemí.

- Pravidla hmotného práva

EU prostřednictvím schválených harmonizačních opatření podnikla některé důležité kroky, aby snížila rozdíly mezi jednotlivými úpravami hmotného práva, zejména ve vztahu k právu na ochranu spotřebitele. Tato harmonizační opatření však nejsou dostatečná ve vztahu k celé době platnosti smlouvy a neodstraňují proto povinnost obchodníka zohledňovat systém smluvního práva země určení. Tato harmonizační opatření jsou navíc omezena především na transakce mezi podnikateli a spotřebiteli.

Pokud jde o smlouvy mezi podnikateli a spotřebiteli (B2C), právní rámec EU přinesl podstatné zvýšení ochrany ve prospěch spotřebitelů. Bez ohledu na pokrok, kterého bylo v rámci harmonizace vnitrostátních právních úprav dosaženo nedávno schválenou směrnicí o právech spotřebitelů, je však zřejmé, že v oblasti spotřebitelského a smluvního práva existují politické limity omezující, kam až lze postoupit v „úplné harmonizaci“. Dokládá to skutečnost, že Evropský parlament a Rada ponechaly v platnosti směrnice týkající se nepřiměřených smluvních podmínek a prostředků nápravy v případě prodeje¹⁹, které členským státům umožňují v různém rozsahu vycházet z nejdůležitějších harmonizovaných práv.

Pokud jde o smlouvy mezi podnikateli, hmotněprávní úprava, kterou EU schválila, je ve svém rozsahu ještě omezenější než v případě smluv mezi podnikateli a spotřebiteli a vztahuje se pouze na specifické záležitosti v oblasti smluvního práva. Například směrnice o postupu proti opožděným platbám²⁰ harmonizuje pravidla týkající se úrokové sazby v případě prodlení se zaplacením, ale umožňuje členským státům uplatňovat přísnější pravidla. Soubor pravidel s širším rozsahem působnosti v případě transakcí mezi podnikateli na mezinárodní úrovni přinesla Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží (Vídeňská úmluva). Vídeňská úmluva však nebyla ratifikována všemi členskými státy a není použitelná ve Spojeném království, Irsku, Portugalsku a na Maltě. Tato úmluva se nevztahuje uceleně na celou dobu platnosti smlouvy a (jelikož v rámci systému OSN neexistuje obligatorní soudní příslušnost srovnatelná s příslušností, kterou vykonává Evropský soudní dvůr nad jednotným trhem EU) neobsahuje

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, Úř. věst. L 171, 7.7.1999, s. 12.

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (přepřacované znění), Úř. věst. L 48, 23.2.2011, s. 1.

žádný mechanismus, který by zajišťovat její jednotné použití, protože ji jednotlivé vnitrostátní soudy mohou vykládat různě. Vídeňskou úmluvu využívá pouze poměrně malý počet obchodníků.²¹

1.2. Potřeba akce na úrovni Evropské unie

EU pracuje na evropském smluvním právu již celou dekádu. Komise svým sdělením z roku 2001 o evropském smluvním právu²² zahájila proces rozsáhlé veřejné konzultace o problémech plynoucích z rozdílů ve smluvním právu jednotlivých členských států. V návaznosti na to vypracovala Komise v roce 2003 akční plán²³, jenž navrhuje zlepšit kvalitu a soudržnost evropského smluvního práva vytvořením společného referenčního rámce, který by obsahoval společné zásady, terminologii a vzorová pravidla, jež by legislativní orgán Unie uplatňoval při vytváření nebo úpravě právních předpisů.

Komise následně financovala činnost mezinárodní akademické sítě, která provedla přípravný právní výzkum. Tato výzkumná činnost byla završena na konci roku 2008 a vedla ke zveřejnění návrhu společného referenčního rámce²⁴ jakožto akademického dokumentu²⁵. Souběžně s tím pracovaly organizace Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française a Société de Legislation Comparée na návrhu společných smluvních zásad (*Principes Contractuels Communs*)²⁶.

Dne 1. července 2010 zahájila Komise veřejnou konzultaci po dobu šesti měsíců (zelená kniha) týkající se různých způsobů, jak v EU docílit soudržnější úpravy smluvního práva. Zelená kniha obsahovala celou řadu různých možností politik. Mezi tyto možnosti patřila „sada nástrojů“, která upravovala soudržné definice, zásady a vzorová pravidla ohledně záležitostí souvisejících se smluvním právem, nařízení, jenž by nahradilo veškeré vnitrostátní systémy smluvního práva jednotným evropským právem, nebo myšlenka fakultativního nástroje v EU, který by si smluvní strany měly možnost zvolit jako alternativu ke stávajícímu vnitrostátnímu právu. Komise v rámci této konzultace obdržela 320 odpovědí²⁷. Některé zúčastněné subjekty spatřovaly přínos v „sadě nástrojů“, zatímco možnost 4 (fakultativní nástroj evropského smluvního práva) získal buď samostatnou podporu, nebo podporu ve spojení se „sadou nástrojů“, a to za předpokladu, že by splňoval některé podmínky, konkrétně by poskytoval vysokou úroveň ochrany spotřebitelů a obsahoval by jasná uživatelsky přívětivá ustanovení.

Ještě před tím Komise svým rozhodnutím ze dne 26. dubna 2010²⁸ vytvořila skupinu odborníků pro oblast evropského smluvního práva, kterou tvořili bývalí soudci, právníci z

²¹ Eurobarometr č. 320 o evropském smluvním právu v transakcích mezi podnikateli, s. 57: pouze 9 % respondentů uvedlo, že často používají mezinárodní nástroje včetně Vídeňské úmluvy a zásad UNIDROIT.

²² Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o evropském smluvním právu, KOM(2001) 398, 11.7.2001.

²³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Soudržnější evropské smluvní právo: akční plán, KOM(2003) 68, 12.2.2003.

²⁴ Von Bar, C., Clive, E. a Schulte Nölke, H. (eds.), *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference*, Mnichov, Sellier, 2009.

²⁵ Výzkumná činnost byla financována v rámci 6. rámcového programu pro výzkum, ale nejedná se o úřední dokument Komise.

²⁶ Fauvarque-Cosson, B. a Mazeaud, D. (eds.), *European Contract Law, Materials for a Common Frame of Reference: Terminology, Guiding Principles, Model Rules*, Munich, Sellier, 2008.

²⁷ Odpovědi zaslala většina členských států, celá řada obchodních organizací, několik spotřebitelských organizací, řada asociací právníků povolání a velký počet zástupců akademické sféry.

²⁸ Úř. věst. L 105, 27.4.2010, s. 109.

praxe a akademičtí pracovníci z celé Evropy. Skupina měla na základě výzkumu, který byl do této doby realizován, za úkol připravit studii proveditelnosti týkající se případného budoucího nástroje evropského smluvního práva, který by se vztahoval na hlavní aspekty, jež v praxi vyskytují v přeshraničních transakcích. Aby zajistila úzkou interakci mezi činností skupiny odborníků a potřebami identifikovanými spotřebiteli, podnikateli (zejména MSP) a právníky z praxe, zřídila Komise skupinu hlavních zúčastněných osob (tzv. diskusní fórum). Toto fórum poskytovalo skupině odborníků praktické informace ohledně praktické použitelnosti pravidel, která byla vypracována pro účely studie proveditelnosti. Studie proveditelnosti byla zveřejněna dne 3. května 2011 a představovala „sadu nástrojů“, jež měla být inspirací k další činnosti institucí EU. Na základě této studie byly získány cenné informace od zúčastněných subjektů a právních odborníků. Z celkového počtu 120 příspěvků, které zaslaly zúčastněné strany, se většina připomínek týkala tří hlavních záležitostí tohoto návrhu: jeho praktické použitelnosti, rovnováhy mezi zájmy podnikatelů a spotřebitelů a právní jistoty. Komise zohlednila řadu těchto návrhů, které pomohly návrh zdokonalit a posílit. Komise se rovněž dotázala zúčastněných subjektů na to, zda se má návrh vztahovat i na digitální obsah. Většina respondentů odpověděla kladně.

Evropský parlament již po řadu let významně podporuje aktivity na úpravě evropského smluvního práva²⁹. Parlament v červnu 2011 v reakci na zelenou knihu Komise podpořil čtyřpětinovou většinou fakultativní soubor smluvních pravidel, který by platil pro celou EU a usnadnil by přeshraniční transakce (možnost 4 vyplývající ze zelené knihy)³⁰. Evropský hospodářský a sociální výbor rovněž přijal stanovisko ve prospěch fakultativního a pokročilejšího nového systému smluvního práva³¹.

2. FAKULTATIVNÍ SPOLEČNÁ EVROPSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA PRODEJE

2.1. Fungování společné evropské právní úpravy prodeje

Komise se na základě rozsáhlé konzultace se zúčastněnými subjekty a na základě posouzení dopadů rozhodla předložit návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje. Tento návrh má přispět k posílení růstu a obchodu na vnitřním trhu a vychází ze zásady smluvní svobody a vysoké ochrany spotřebitele, a to v souladu s zásadami subsidiarity a proporcionality. Návrh spojuje „sadu nástrojů“ připravenou skupinou odborníků v oblasti evropského smluvního práva a diskusním fórem zúčastněných subjektů a zohledňuje informace, které v tomto směru poskytli odborníci a zúčastněné subjekty.

²⁹ Usnesení ze dne 26. května 1989 o postupu uvádění do souladu soukromých práv členských států, Úř. věst. C 158, 26.6.1989, s. 400; usnesení ze dne 6. května 1994 o harmonizaci určitých odvětví soukromého práva členských států, Úř. věst. C 205, 25.7.1994, s. 518; usnesení ze dne 15. listopadu 2001 o sbližování občanského a obchodního práva členských států, Úř. věst. C 140 E, 13.6.2002, s. 538; usnesení ze dne 2. září 2003 o sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – soudržnější evropské obchodní právo – akční plán, Úř. věst. C 76 E, 25.3.2004, s. 95; usnesení ze dne 23. března 2006 o evropském smluvním právu a přezkumu *acquis*: cesta vpřed, Úř. věst. C 292 E, 1.12.2006, s. 109–112; usnesení ze dne 7. září 2006 k evropskému smluvnímu právu, Úř. věst. C 305 E, 14.12.2006, s. 247–248; usnesení ze dne 12. prosince 2007 k evropskému smluvnímu právu, Úř. věst. C 323 E, 18.12.2008, s. 364–365 a usnesení ze dne 3. září 2008 o společném referenčním rámci evropského smluvního práva, Úř. věst. C 295 E, 4.12.2009, s. 31–32.

³⁰ Usnesení z června 2011 o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro spotřebitele a podniky, postup 2011/2013 (INI).

³¹ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 1.

Návrh Komise týkající se společné evropské právní úpravy prodeje předpokládá vytvoření soudržného souboru jednotných pravidel smluvního práva, která se uplatňují po celou dobu platnosti smlouvy a která by tvořila součást vnitrostátního práva jednotlivých členských států jakožto „sekundární systém“ smluvního práva. Tento „sekundární systém“ je pečlivě zaměřen na ty smlouvy, které jsou nejvíce relevantní pro přeshraniční obchod a v jejichž případech byla zjevná potřeba odstranit identifikované překážky. Tento systém charakterizují tyto znaky:

Systém smluvního práva společný všem členským státům: Společná evropská právní úprava prodeje bude „sekundárním systémem“ smluvního práva, který je totožný ve všech členských státech. Tento systém bude jednotný pro celou EU.

Fakultativní systém: Volba společné evropské právní úpravy prodeje bude dobrovolná. V souladu se zásadou smluvní svobody si obchodník může zvolit, zda bude nabízet smlouvu podle tohoto systému (systém nepovinné účasti) nebo zda bude postupovat podle platného vnitrostátního práva. Ani podnikatelé ani spotřebitelé nemají povinnost uzavírat smlouvu na základě společné evropské právní úpravy prodeje.

Orientace na „kupní“ smlouvy: Společná evropská právní úprava prodeje zavede samostatný a úplný soubor pravidel pro koupi a prodej. Bude to zvláště, i když ne výlučně, užitečné v případě prodeje zboží na internetu. Tuto úpravu mohou rovněž používat obchodníci, kteří prodávají zboží a poskytují přímo související služby, například instalaci kuchyňského vybavení. Vzhledem k tomu, že zboží má zásadní podíl na obchodu v rámci EU³², bude mít odstranění překážek koupě a prodeje pozitivní dopad na celkový obchod v rámci EU. Smlouvy o dodání digitálního obsahu budou rovněž spadat do oblasti působnosti nových pravidel, aby se zohlednil rostoucí význam digitálního hospodářství a aby se zajistilo, že nový systém obstojí i v budoucnosti. Znamená to, že společnou evropskou právní úpravu prodeje by bylo možné použít např. i při nákupech hudby, filmů, softwaru nebo aplikací, které jsou stahovány z internetu. Úprava by se na tyto produkty vztahovala bez ohledu na to, zda jsou uchovávané na hmotném nosiči, např. na CD nebo DVD.

Omezení na přeshraniční smlouvy: Oblast působnosti společné evropské právní úpravy prodeje se zaměřuje na případy přeshraničních transakcí, u nichž vznikají problémy s dodatečnými náklady na transakci a složitostí právního systému. Společná evropská právní úprava prodeje je proto orientována na oblasti, kde je to zapotřebí, a není k dispozici jako obecná alternativa k platnému vnitrostátnímu smluvnímu právu. Členské státy mají diskreční pravomoc rozhodnout, zda tomuto systému přiznají širší oblast působnosti. Členské státy si proto mohou zvolit, zda bude společná evropská právní úprava prodeje rovněž k dispozici na domácí smlouvy, což by mohlo ještě více snížit náklady podniků činných na vnitřním trhu na transakci. *Orientace na smlouvy mezi podnikatelem a spotřebitelem a na smlouvy mezi podnikateli, z nichž alespoň jedna strana je MSP:* Rozsah působnosti společné evropské právní úpravy prodeje je zaměřen na aspekty, které v přeshraničních transakcích způsobují skutečné problémy, tj. na vztahy mezi podnikateli a spotřebiteli a na vztahy mezi podnikateli, kdy je alespoň jeden z nich MSP. Smlouvy uzavřené mezi soukromými osobami a smlouvy mezi obchodníky, kdy ani jedna strana není MSP, nejsou touto právní úpravou dotčeny, protože se v současné době nejvíce potřebuje přijmout opatření v oblasti těchto typů přeshraničních smluv. Společná evropská právní úprava prodeje ponechává členským státům

³² Podle publikace Eurostatu Statistika v kostce 37/2010 a podle ročenky Eurostatu o trhu v rámci EU i mimo ni z roku 2009 byl v roce 2008 objem trhu se zbožím v rámci EU čtyřikrát vyšší než u trhu se službami.

možnost volby, zda tuto úpravu zpřístupní i pro smlouvy uzavírané mezi obchodníky i v případě, že žádný z nich není MSP. Komise v nadcházejících letech provede přezkum této záležitosti, aby zjistila, zda bude zapotřebí připravit další legislativní řešení pro oblast smluv mezi spotřebiteli a mezi podnikateli.

Identický soubor pravidel na ochranu spotřebitele: Nařízení zavádí stejnou úroveň ochrany spotřebitele pro všechny oblasti smluvního práva. Tato harmonizace je prováděna s ohledem na vysokou úroveň ochrany spotřebitele, což je závazné politické i právní pravidlo. Nařízení přinese harmonizovaný systém, který zajistí ochranu a bezpečnost spotřebitele při jakémkoli použití společné evropské právní úpravy prodeje.

Soudržný soubor pravidel smluvního práva: Společná evropská právní úprava prodeje obsahuje pravidla, která upravují záležitosti smluvního práva s praktickou relevancí po celou dobu platnosti přeshraniční smlouvy. Mezi tyto záležitosti patří práva a povinnosti stran a prostředky nápravy, které jsou k dispozici v případě neplnění, povinnosti poskytovat informace před uzavřením smlouvy, uzavírání smluv (včetně formálních požadavků na uzavírání smluv), právo odstoupit od smlouvy a jeho dopady, zrušení smlouvy z důvodu omylu, podvodu nebo zneužití postavení, výklad, obsah a účinky smlouvy, posuzování dopadů nepřiměřených smluvních podmínek, navrácení po zrušení nebo ukončení platnosti smlouvy, jakož i promlčení. Úprava se vztahuje i na sankce, které jsou k dispozici v případě porušení povinností vyplývajících z jejího používání. Společná evropská právní úprava prodeje nebude na druhé straně upravovat záležitosti, které jsou důležité z hlediska vnitrostátního práva nebo méně relevantní z hlediska přeshraničních smluv, jako jsou pravidla o způsobilosti k právním úkonům, nezákonnost/nemorálnost nebo zastoupení a pluralita dlužníků nebo věřitelů. Tyto záležitosti budou i nadále upraveny pravidly vnitrostátního práva, které je použitelné podle nařízení Řím I.

Mezinárodní rozměr: Návrh má i mezinárodní rozměr v tom, že pro účely jeho použitelnosti stačí, aby pouze jedna ze stran byla usazena v členském státě EU. Obchodníci by mohli používat stejný soubor smluvních podmínek při vyjednávání smluv s jinými obchodníky z EU i mimo ni. Evropsští spotřebitelé by měli k dispozici větší výběr produktů, přičemž by zároveň byla zaručena vysoká úroveň jejich ochrany vyplývající ze společné evropské právní úpravy prodeje, pokud budou obchodníci z třetích zemí ochotni prodávat své výrobky na mezinárodním trhu na základě této úpravy. Tento mezinárodní rozměr umožňuje, aby se ze společné evropské právní úpravy prodeje stal standardní nástroj pro mezinárodní transakce v oblasti kupních smluv.

2.2. Účinnost společné evropské právní úpravy prodeje

Přístup Komise řeší problémy, které rozdíly ve smluvním právu představují pro spotřebitele a obchodníky, a to způsobem, který ve srovnání s ostatními analyzovanými řešeními maximálně respektuje zásady proporcionality a subsidiarity. Fakultativní společná evropská právní úprava prodeje bude účinnější než řešení spočívající v *soft law*, jako je například jednoduchá „sada nástrojů“ (která by jako nezávazný nástroj nemohla poskytnout obchodníkům a spotřebitelům právní jistotu při jejich transakcích), protože vytvoří jediný a jednotný soubor pravidel smluvního práva, který budou mít podnikatelé a spotřebitelé přímo k dispozici. Zároveň kombinace výše uvedených znaků, zejména skutečnost, že společná evropská právní úprava prodeje představuje fakultativní ale totožný soubor pravidel, která se použijí jen v přeshraničních případech, znamená, že tato úprava může také odstraňovat překážky přeshraničního obchodu, aniž by zasahovala do hluboce zakořeněných vnitrostátních přístupů a tradic. Tato právní úprava například členským státům umožní, aby

ponechaly v platnosti různé úrovně ochrany spotřebitele, které v současné době existují v rámci jejich domácího smluvního práva v souladu s *acquis* EU. Společná evropská právní úprava prodeje bude fakultativním doplněním stávajících pravidel smluvního práva a nebude je nahrazovat. Legislativní opatření bude tedy představovat pouze takový zásah, který je nezbytný pro vytvoření dalších příležitostí ve prospěch obchodníků a spotřebitelů na vnitřním trhu. Existuje navíc větší možnost dohody na souboru jednotných pravidel vycházejících z vysoké úrovně ochrany, jaký je obsažen ve společné evropské právní úpravě prodeje, a to hlavně z důvodu fakultativní povahy tohoto systému. Podnikatel může tento systém využít, protože chce být spojován s vysokou úrovní poskytované ochrany, ale nemá povinnost tak činit.

- Výhody pro podnikatele

Pokud si obchodník zvolí společnou evropskou právní úpravu prodeje, jedná se o jediný systém pravidel smluvního práva, která se použijí v oblasti, na níž se vztahuje jejich působnost. Obchodník proto musí zohlednit pouze jediný soubor pravidel, tj. společnou evropskou právní úpravu prodeje. Nebylo by nadále zapotřebí zohledňovat jiná kogentní vnitrostátní pravidla, jako by tomu obvykle bylo při uzavírání smlouvy se spotřebitelem z jiného členského státu. V praxi by to byl obvykle prodávající, kdo by navrhoval použití společné evropské právní úpravy prodeje. Kupující by následně musel vyjádřit výslovný souhlas před tím, než může být taková smlouva použita.

Společná evropská právní úprava prodeje zajistí, že podnikatelé mohou podstatně snížit své náklady na transakci. V praxi by se podnikatel, který hodlá expandovat na nové trhy, musel vedle systému, který je mu již znám, seznámit pouze s jedním systémem smluvního práva. Jestliže si podnikatel tento systém zvolí, dosáhne úspory už tím, že pro účely obchodu v EU nemusí provádět průzkum 26 dalších systémů smluvního práva. Obchodníci proto mohou těžit z jednoduššího společného právního prostředí a mít více důvěry pro expanzi na nové trhy. Při prodeji spotřebitelům do jiných zemí mohou obchodníci využívat skutečnost, že používají společnou evropskou právní úpravu prodeje, jako známku kvality.

V případě smluv mezi podnikateli by použití společné evropské právní úpravy prodeje představovalo přidanou hodnotu tím, že by MSP zjednodušilo jednání ohledně použitelného práva. Mohlo by být jednodušší dohodnout se na neutrálním právním systému, který je stejně dostupný pro obě strany v jejich vlastním jazyce. Jakmile se obchodníci seznámí se společnou evropskou úpravou prodeje, neměly by jim při jejím dalším použití již vznikat žádné náklady. Vzhledem k tomu, že problém související s náklady ovlivňuje zejména MSP, je společná evropská právní úprava prodeje zaměřena zejména na ty smlouvy mezi podnikateli, z nichž je alespoň jeden MPS. K zajištění maximálního přínosu pro MSP by Komise vyzvala členské státy, aby vhodnými způsoby informovaly obchodníky o společné evropské právní úpravě prodeje a jejích výhodách. Členské státy mají navíc možnost, pokud to považují za vhodné, zpřístupnit společnou evropskou právní úpravu prodeje i pro smlouvy mezi podnikateli, kdy ani jedna strana není MSP.

- Výhody pro spotřebitele

Společná evropská právní úprava prodeje byla navržena tak, aby poskytovala spotřebitelům vysokou úroveň ochrany, a je stejná ve všech členských státech, aby ji bylo možné považovat za značku kvality, jíž mohou spotřebitelé při přeshraničních nákupech důvěřovat. Jedním z nejlepších příkladů této skutečnosti je to, že společná evropská právní úprava prodeje poskytne spotřebitelům volný výběr prostředků nápravy v případě dodání vadného produktu.

Poskytuje proto spotřebitelům možnost okamžitě ukončit platnost smlouvy. V současné době taková svobodná volba pro většinu spotřebitelů v rámci EU neexistuje³³. Vysoká úroveň ochrany spotřebitele poskytne spotřebitelům důvěru a pobídka pro nákup zboží z jiných zemí EU.

Návrh v zájmu transparentnosti zajistí, aby byl spotřebitel vždy informován a aby souhlasil s tím, že je smlouva uzavírána na základě společné evropské právní úpravy prodeje. Obchodník musí tuto informaci poskytnout spotřebiteli spolu se shrnutím hlavních práv, jejichž ochrana je úpravou zajištěna, v rámci standardního informačního oznámení. Toto oznámení pomůže spotřebiteli pochopit hlavní práva a reaguje na nejistotu, která většinu spotřebitelů odrazuje od přeshraničních nákupů. Vzhledem k tomu, že informační oznámení bude poskytováno v jasném a přehledném formátu a ve všech úředních jazycích EU, pomůže spotřebitelům, kteří z důvodu délky a složitosti nechtou smluvní podmínky uzavíraných smluv.

Větší dostupnost přeshraničních nabídek bude přínosem pro spotřebitele na trzích, které jsou v současné době ze strany obchodníků opomíjeny vzhledem ke komplikovanému systému smluvního práva nebo z důvodu malé velikosti trhu, která nevyváží vysoké náklady na transakci, které podnikatel vynakládá v souvislosti se vstupem na tento trh. Tito spotřebitelé pocítí přínos v tom, že větší hospodářská soutěž na vnitřním trhu přinese větší výběr produktů a vzhled na snižování cen.

2.3. Vztah s *acquis*

Návrh představuje doplňkový přístup k tomu, co nabízí stávající *acquis* v oblasti ochrany spotřebitelů. V první řadě tato opatření zapracovává a je s nimi v souladu, i když nepředstavuje minimální úroveň ochrany, která byla stanovena. Zadruhé, s ohledem na omezení jeho působnosti na přeshraniční smlouvy nenahrazuje obecně použitelné *acquis*. Bude proto i nadále zapotřebí rozvíjet normy na ochranu spotřebitelů za použití tradičního přístupu spočívajícího v harmonizaci, který se v této oblasti používá. V tomto směru lze očekávat, že s postupem času se tyto dva přístupy budou rozvíjet souběžně a budou se navzájem inspirovat.

Návrh je v souladu s ostatními politikami EU. Návrh například stanoví, že obchodníci zváží použití alternativního řešení sporů, jakožto účinný, rychlý a nenákladný způsob řešení sporů bez potřeby předkládat věc soudu. Ti, kteří si přejí věc předložit soudu v případech záležitostí, jež nepřesahují částku 2 000 EUR, mohou navíc využít evropské řízení o drobných nárocích, které bylo zavedeno za účelem zjednodušení přeshraničního vymáhání dlužných částek.

Návrh rovněž podporuje další iniciativy, jejichž cílem je snižovat překážky obchodu na jednotném trhu buď prostřednictvím harmonizačních směrnic, nebo jinými vhodnými opatřeními. Návrh obsahuje některá specifická pravidla, která souvisejí s prodejem a týkají se dodání digitálního obsahu, jež by mohla v budoucnu tvořit základ soudržnější politiky a opatření v oblasti ochrany spotřebitelů na digitálním trhu. Do roku 2018 se provede přezkum ustanovení tohoto nařízení, aby se mimo jiné zohlednily potřeba dále rozšířit jeho

³³ Svobodná volba prostředků nápravy, kterou poskytuje společná právní úprava prodeje, neexistuje v Belgii, Bulharsku, České republice, Dánsku, Estonsku, Finsku, Itálii, na Kypru, v Maďarsku, na Maltě, v Německu, Nizozemsku, Polsku, Rakousku, Rumunsku, na Slovensku, ve Španělsku a Švédsku. Ve skutečnosti existuje pouze pět členských států, jejichž právní řád umožňuje dosažení stejných výsledků jako společná právní úprava prodeje (Francie, Litva, Lucembursko, Portugalsko a Řecko), a ostatní státy se vydaly střední cestou (Irsko, Lotyšsko, Slovinsko a Spojené království).

působnost na smlouvy mezi podnikateli, vývoj trhu a technický rozvoj v oblasti digitálního obsahu a další vývoj *acquis* Unie.

Komise bude i nadále zkoumat širší aspekty spotřebitelského práva, jako je potřeba aktualizovat nebo rozšířit pravidla související s ochranou spotřebitelů například v souvislosti s přezkumem směrnice o nekalých obchodních praktikách nebo směrnice o klamavé reklamě. Komise bude navíc i nadále uvažovat o obchodních praktikách mezi podnikateli, včetně jejich rozměru, který souvisí s uzavíráním smluv.

2.4. Doprovodná opatření

Návrh upravuje podpůrná opatření, aby se zajistila účinná aplikace a jednotný výklad společné evropské právní úpravy prodeje.

Komise na základě doporučení Evropského parlamentu, podniků, právníků z praxe a spotřebitelských organizací spolupracovala s příslušnými zúčastněnými subjekty, aby napomohla při rozvoji „evropských vzorových smluvních podmínek“ určených pro specializované oblasti obchodu nebo odvětví činnosti. Vzorová smlouva, která obsahuje standardní podmínky a je k dispozici ve všech úředních jazycích Evropské unie by byla přínosem pro obchodníky, kteří hodlají uzavřít přeshraniční smlouvy, na něž se použije společná evropská právní úprava prodeje. Komise do tří měsíců od vstupu společné evropské právní úpravy prodeje v platnost zahájí tento postup a zřídí skupiny odborníků, kteří budou zastupovat zejména zájmy uživatelů společné evropské právní úpravy prodeje. Zúčastněné subjekty by mohly poskytnout nezbytné znalosti a odborné zkušenosti ohledně obchodních praktik a navrhnout standardní podmínky pro dané odvětví, přičemž by vycházely z vlastních prvních praktických zkušeností s používáním společné evropské právní úpravy prodeje.

Aby se zajistil jednotný výklad a aplikace společné evropské právní úpravy prodeje, návrh rovněž předpokládá zřízení veřejně přístupné databáze rozsudků Evropského soudního dvora i vnitrostátních soudů, které mají dopad na výklad ustanovení tohoto nástroje. Členské státy budou vyzvány, aby tyto rozsudky Komisi oznamovaly bez zbytečného odkladu.

Aby se zjednodušilo jednoznačný chápání jednotlivých ustanovení společné evropské právní úpravy prodeje, Komise zorganizuje školení pro právníky z praxe používající společnou evropskou právní úpravu prodeje³⁴.

3. ZÁVĚR

Společná evropská právní úprava prodeje představuje konkrétní řešení skutečného problému podnikatelů a spotřebitelů, který představují náklady a právní nejistota při nákupu nebo prodeji přes hranice v rámci evropského vnitřního trhu. Jde také o inovativní přístup, protože tato úprava v souladu se zásadou proporcionality zachovává právní tradici a kulturu jednotlivých členských států a zároveň obchodníkům poskytuje možnost, aby ji používali. Přínosem pro spotřebitele nebude pouze důvěra, kterou tato úprava poskytuje prostřednictvím vysoké úrovně jejich ochrany, ale její použití povede rovněž ke snižování cen produktů a k jejich větší nabídce. Pokud jde o obchodníky, tato úprava snižuje administrativní náklady a náklady na transakci, a přispívá tak k posilování obchodu a růstu evropského hospodářství.

³⁴ Sdělení Komise o budování důvěry v celoevropskou justici: nový rozměr evropského justičního vzdělávání, KOM(2011) 551 v konečném znění.

Komise bude úzce spolupracovat s Evropským parlamentem, Radou a s vnitrostátními parlamenty, aby zajistila, že dohody o společné evropské právní úpravě prodeje bude dosaženo rychle a před tím, než jednotný trh oslaví své 20. výročí existence. Komise bude rovněž nadále úzce spolupracovat se zúčastněnými subjekty, zejména s uživateli společné evropské právní úpravy prodeje (hlavně MSP a spotřebitelé), jakož i s představiteli právnických povolání, aby dosáhla širokého přijetí společné evropské právní úpravy prodeje v rámci celé Evropské unie, protože vzhledem k fakultativní povaze společné evropské právní úpravy prodeje bude v konečném důsledku její úspěch záviset na tom, zda a v jakém rozsahu bude používána pro transakce na vnitřním trhu.

PŘÍLOHA I

Právní rámec EU v oblasti návrhu společné evropské právní úpravy prodeje

Smlouvy mezi podniky a spotřebiteli				Smlouvy mezi podniky		
Oblast smluvního práva	Směrnice o právech spotřebitelů	Další relevantní právní předpisy EU na ochranu spotřebitelů	Směrnice o elektronickém obchodu	Směrnice o elektronickém obchodu	Směrnice o postupu proti opožděným platbám	Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží
Informace před uzavřením smlouvy a jednání o smlouvě	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	NE s několika výjimkami
Uzavření smlouvy	NE	NE	ANO částečně	NE	NE	ANO
Právo odstoupit od smlouvy	ANO	ANO	NE	NE	NE	NE
Nedostatky ve vyjádření souhlasu	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Výklad	NE	NE (s jednou výjimkou)	NE	NE	NE	ANO
Obsah a účinky	NE	NE	NE	NE	NE	NE s několika výjimkami
Nepřiměřené smluvní podmínky	NE	ANO	NE	NE	ANO částečně	NE
Povinnosti a prostředky nápravy stran kupní smlouvy	NE	ANO	NE	NE	NE	ANO
Dodání a přechod nebezpečí	ANO	NE	NE	NE	NE	ANO
Povinnosti a prostředky nápravy stran smlouvy o poskytnutí souvisejících služeb	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Náhrada škody, platby v případě prodlení s plněním a úroky	NE	NE	NE	NE	ANO	ANO

Navrácení plnění	NE	NE	NE	NE	NE	ANO
Promlčení	NE	NE	NE	NE	NE	NE